

АДМІНІСТРАТИВНЕ ТА ФІНАНСОВЕ ПРАВО

УДК 342

DOI <https://doi.org/10.15421/392157>

Білоус-Осінь Т. І.,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного і фінансового права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

SCIENTIFIC ACTIVITY AS AN OBJECT OF PUBLIC ADMINISTRATION

Стаття присвячена дослідженню наукової діяльності як об'єкта публічного адміністрування. Звернено увагу на ретроспективу юридичного впорядкування: 1) предмету відання центрального органу виконавчої влади, до компетенції якого належить сфера наукової діяльності та/або сфера науки; 2) сфери наукової діяльності та/або сфери науки як об'єктів правового регулювання.

Виявлено, що поняття «сфера науки» на законодавчому рівні в Україні не визначено, а у випадку згадування цього поняття у попередніх редакціях профільного законодавства змістовно йшлося про наукову діяльність. Обґрунтовано тезу про те, що незалежно від того як було іменовано центральний орган виконавчої влади, предметом відання якого є наукова діяльність, якісно-змістовне наповнення його компетенції щодо сфери науки не можна деталізувати виключно через положення наукової діяльності.

Визначено, що сфера науки та сфера наукової діяльності нерозривно пов'язані; поняття «наукова діяльність» апіорі відображає процедурний аспект, тому що це вид суспільної діяльності; наповнення публічного адміністрування в сфері науки повинно стосуватись вибору змістовних орієнтирів наукових досліджень, пріоритетів наукового пошуку та дотримання вимог глобалізації, а публічного адміністрування в сфері наукової діяльності – забезпечення виключно належного впорядкування та створення умов для здійснення інтелектуальної творчої діяльності, що спрямована на одержання нових знань та/або пошук шляхів їхнього застосування. Встановлено, що наукова діяльність як об'єкт публічного адміністрування є цілісним утворенням, яке структурно складається з таких елементів, як: а) суспільні відносини, пов'язані з провадженням наукової діяльності (наприклад, визначення порядку функціонування наукових установ); б) суспільні відносини, пов'язані зі створенням умов для підвищення ефективності наукових досліджень і використання їхніх результатів для забезпечення розвитку всіх сфер суспільного життя (наприклад, захист прав інтелектуальної власності на науковий результат); в) суспільні відносини, пов'язані зі створенням умов для провадженням наукової діяльності (наприклад, забезпечення статусу суб'єктів наукової діяльності).

Ключові слова: наукова діяльність, сфера науки, об'єкт публічного адміністрування, суспільні відносини, Міністерство освіти і науки України.

The article deals with the study of scientific activity as an object of public administration. Attention is paid to the retrospective of legal regulation: 1) the subject of the central executive body, which competence includes the sphere of scientific activity and / or the sphere of science; 2) the sphere of scientific activity and / or the sphere of science as objects of legal regulation.

It was found that the concept of «field of science» is not defined at the legislative level in Ukraine, and in the case of mentioning this concept in previous editions of relevant legislation, it was meaningfully about scientific activity. It is substantiated the thesis, that regardless of how the central body of executive power, which subject is scientific activity, was named, the qualitative and meaningful content of its competence in the field of science cannot be detailed solely through the provisions of scientific activity.

It is determined that the sphere of science and the sphere of scientific activity are interconnected; the concept of «scientific activity» a priori reflects the procedural aspect, as a kind of social activity; the content of public administration in the field of science should relate to the choice of meaningful research guidelines, priorities for scientific research and compliance with globalization, and public administration in the field of science – to ensure proper ordering and creating conditions for intellectual creativity aimed at gaining new knowledge and (or) search for ways to apply them. It is established that scientific activity as an object of public administration is an integral formation, which structurally consists of such elements as: а) social relations with regards to scientific activities (for example, determining the order

of functioning of scientific institutions); b) public relations with regards to the creation of conditions for improving the effectiveness of scientific research and the use of their results to ensure the development of all spheres of public life (for example, protection of intellectual property rights to scientific results); c) public relations with regards to the creation of conditions for conducting scientific activities (for example, ensuring the status of subjects of scientific activity).

Key words: *scientific activity, sphere of science, object of public administration, public relations, Ministry of Education and Science of Ukraine.*

Актуальність дослідження. Станом на сьогодні національна модель адміністративно-правового регулювання суспільних відносин перебуває на етапі реформування відповідно до загальноприйнятих міжнародних стандартів. Безперечно, вказане торкнулось і сфери наукової діяльності. Держава в особі уповноважених суб'єктів має впроваджувати політику та конкретні заходи, спрямовані на створення сприятливих умов для наукової діяльності, включаючи належне матеріальне забезпечення науковців та прозорі процедури фінансування наукової діяльності. Проблематика детермінації наукової діяльності як об'єкта публічного адміністрування охоплює такі зрізи правового впливу, як впорядкування відносин, які пов'язані з науковою діяльністю, шляхом застосування визначених інструментів публічного адміністрування (прийняття підзаконних нормативно-правових актів та індивідуальних (адміністративних) актів, укладення адміністративних договорів); формалізація адміністративних процедур, які стосуються наукової діяльності; диференціація юридичної відповідальності за правопорушення, що стосуються наукової діяльності. При цьому слід розмежовувати галузь науки та наукову діяльність як об'єкти управлінського впливу, що підвищує актуальність обраної проблематики.

Теоретичною основою дослідження є праці провідних науковців, які досліджували публічне адміністрування та його специфічні прояви в різних сферах суспільних відносин, а саме: В.Б. Авер'янова, В.М. Бевзенко, В.В. Галунька, П.В. Діхтієвського, С.В. Ківалова, В.К. Колпакова, О.В. Кузьменко, Р.С. Мельника, І.П. Яковлева та інших вчених. Водночас значна кількість питань, пов'язаних із публічним адмініструванням у сфері наукової діяльності, залишається невирішеною, що свідчить про актуальність обраної теми дослідження.

Метою статті є дослідження наукової діяльності як об'єкта публічного адміністрування.

Виклад основного змісту. Окреслення сфери наукової діяльності потребує визначення її меж,

адже поняття «наукова діяльність» не є синонімом поняття «галузь науки». Станом на сьогодні на законодавчому рівні одночасно використано поняття «сфера науки» та «сфера наукової діяльності» як предмети відання Міністерства освіти і науки України (п. 1 Положення про Міністерство освіти і науки України) [1]. Підтвердженням того, що йдеться про різні сфери суспільних відносин, може слугувати й те, що окремі повноваження цього органу державної виконавчої влади реалізуються і в сфері науки, і в сфері наукової діяльності. Наприклад, у Положенні про Міністерство освіти і науки України виокремлено здійснення заходів щодо проведення єдиної науково-технічної та інноваційної політики у сферах освіти і науки, наукової, науково-технічної діяльності (п. 4 п. п. 24); організацію та координацію інноваційної діяльності у сферах освіти і науки, наукової, науково-технічної діяльності (п. 4 п. п. 26) [1]. При цьому незрозуміло, що охоплює сфера науки та яким чином відбувається демаркація наукової діяльності.

Чинним Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність» визначено засади наукової діяльності, натомість немає аналогу нормативної деталізації сфери науки [2]. Унаслідок відсутності останньої на певних етапах незалежності України в законодавстві про наукову діяльність містились відсилання до сфери науки. Вважаємо означене питанням семантики та юридичної техніки, але аж ніяк не якості та змісту. У зв'язку з цим, доцільним є звернення уваги на ретроспективу юридичного впорядкування: 1) предмету відання центрального органу виконавчої влади, до компетенції якого належить сфера наукової діяльності та/або сфера науки; 2) сфери наукової діяльності та/або сфери науки як об'єктів правового регулювання (відображено у *Таблиці 1*).

Таким чином, можна дійти висновку, що: 1) поняття «сфера науки» на законодавчому рівні в Україні не визначене, а у випадку згадування цього поняття у попередніх редакціях профільного законодавства змістовно йшлося

про наукову діяльність; 2) незалежно від того як було іменовано центральний орган виконавчої влади, предметом відання якого є наукова діяльність, якісно-змістовне наповнення його компетенції щодо сфери науки не можна деталізувати

виключно через положення наукової діяльності; 3) станом на сьогодні за Міністерством освіти та науки України закріплені повноваження і в сфері науки, і в сфері наукової діяльності, але вони не мають кардинальних відмінностей від

Таблиця 1

Ретроспектива юридичного впорядкування сфери науки та/або сфери наукової діяльності

1991–1996 рр.	
Нормативно-правове забезпечення	Закон України «Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності» [3]. Постанова Кабінету Міністрів України «Питання Державного комітету України з питань науки і технологій» [4].
Центральний орган державної виконавчої влади як основний суб'єкт публічної адміністрації у сфері науки та/або сфері наукової діяльності	Державний комітет України з питань науки і технологій, предметом відання якого є <i>наукова та науково-технічна сфери</i> , в межах яких суб'єкт уповноважений на здійснення державної наукової й науково-технічної політики (1992 р.).
Об'єкт правового регулювання	1) виокремлено сферу науки та сферу науково-технічної діяльності як об'єкти правового регулювання; 2) бракує визначення поняття «сфера науки», незважаючи на формулювання назви профільного закону; поняття «науково-технічна сфера» трактовано як суспільні відносини, що формуються в процесі здійснення науково-технічної діяльності, з метою одержання нових знань і використання їх для створення і вдосконалення засобів, знарядь, предметів та умов праці і життя людини, духовного та культурного розвитку суспільства; 3) поширене використання: а) словосполучення «сфера науки і техніки»; б) прикметника «науково-технічна»; 4) бракує визначення поняття «наукова діяльність», а науково-технічна діяльність тлумачиться як діяльність, що включає фундаментальні та прикладні наукові дослідження, а також доведення їхніх результатів до стадії практичного використання.
1996–2010 рр.	
Нормативно-правове забезпечення	Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності» [5]. Указ Президента України «Про Положення про Міністерство України у справах науки і технологій» [6]. Указ Президента України «Про Положення про Державний комітет України з питань науки та інтелектуальної власності» [7]. Указ Президента України «Про Міністерство освіти і науки України» [8].
Центральний орган державної виконавчої влади як основний суб'єкт публічної адміністрації у сфері науки та/або сфері наукової діяльності	Міністерство України у справах науки і технологій (1996 р.), предметом відання якого є <i>сфера наукової та науково-технічної діяльності</i> , в межах яких суб'єкт, крім іншого, керує діяльністю органів, які здійснюють функції управління в науковій та науково-технічній сфері. Державний комітет України з питань науки та інтелектуальної власності (1999 р.), предметом відання якого є <i>сфери наукової, науково-технічної діяльності та інтелектуальної власності</i> . Міністерство освіти і науки України (2000 р.), предметом відання якого є <i>сфери освіти, наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності</i> .
Об'єкт правового регулювання	1) вперше виокремлено наукову діяльність та науково-технічну діяльність як об'єкти правового регулювання (з огляду на формулювання назви нормативно-правового акту – «Про наукову і науково-технічну діяльність»); 2) окремо виокремлено науково-технічну сферу та наукову і науково-технічну діяльність; 3) визначення поняття «наукова сфера» все ще бракує, а поняття «науково-технічна сфера» – виключено; 4) поняття «наукова діяльність» (1) та «науково-технічна діяльність» (2) визначено майже однаково: «...це інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання нових знань». При цьому 2) стосується нових знань у всіх галузях техніки і технологій. Відмінність між ними полягає і в тому, що формами першої є фундаментальні та прикладні наукові дослідження, а другої – науково-дослідні, дослідно-конструкторські, проектно-конструкторські, технологічні, пошукові та проектно-пошукові роботи, виготовлення дослідних зразків або партій науково-технічної продукції, а також інші роботи, пов'язані з доведенням наукових і науково-технічних знань до стадії їхнього практичного використання; 5) чітко сформовано мету профільного Закону, яка полягає у врегулюванні відносин, пов'язаних з науковою і науково-технічною діяльністю.

2010–2013 рр.	
Нормативно-правове забезпечення	<p>Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (в ред. від 3 серпня 2010 р.) [9]</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України «Про утворення Державного комітету України з питань науково-технічного та інноваційного розвитку» [10].</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України «Про утворення Державного комітету України з питань науки, інновацій та інформатизації» [11].</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державний комітет України з питань науки, інновацій та інформатизації» [12].</p> <p>Указ Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» (9 грудня 2010 р.) [13].</p> <p>Указ Президента України «Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України» (8 квітня 2011 р.) [14].</p> <p>Указ Президента України «Про затвердження Положення про Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України» (8 квітня 2011 р.) [15].</p> <p>Указ Президента України «Деякі питання Міністерства освіти та науки України» [16].</p>
Центральний орган державної виконавчої влади як основний суб'єкт публічної адміністрації у сфері науки та/або сфері наукової діяльності	<p>Державний комітет України з питань науково-технічного та інноваційного розвитку (7 квітня 2010 р.), предметом відання якого є <i>наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність</i>. Комітет є правонаступником Міністерства освіти і науки у питанні забезпечення реалізації державної політики у сфері наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та трансферу технологій.</p> <p>Державний комітет України з питань науки, інновацій та інформатизації (5 липня 2010 р.), предметом відання якого є <i>сфера наукової, науково-технічної діяльності, трансферу технологій, інформатизації</i>.</p> <p>Паралельно утворено Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України (2010 р.), предметом відання якого є <i>сфера освіти і науки, інновацій та інформатизації, інтелектуальної власності, молоді, фізичної культури та спорту</i>.</p> <p>Державне агентство з питань науки, інновацій та інформації України (2011 р.), що утворене на основі реорганізації Державного комітету України з питань науки, інновацій та інформатизації. Предметом відання цього органу є <i>сфера наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, інформатизації</i>.</p> <p>Міністерство освіти і науки (2013 р.), предметом відання якого є <i>сфери освіти і науки, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, інформатизації, використання національних електронних інформаційних ресурсів</i>.</p>
Об'єкт правового регулювання	<p>1) науково-технічна сфера, наукова діяльність та науково-технічна діяльність є об'єктами правового регулювання;</p> <p>2) поняття «наукова сфера» не використовується;</p> <p>3) структурно профільний закон, яким врегульовано наукову та науково-технічну діяльність, не зазнав суттєвих змін у виділенні сфери науки.</p>
2014 р. – до сьогодні	
Нормативно-правове забезпечення	<p>Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [2].</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки України» [1].</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державне агентство з питань електронного урядування України» [17]</p>
Центральний орган державної виконавчої влади як основний суб'єкт публічної адміністрації у сфері науки та/або сфері наукової діяльності	<p>Міністерство освіти і науки (2014 р.), предметом відання якого є сфери освіти і науки, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, трансферу (передачі) технологій, а з 27 грудня 2019 р. по теперішній час – сфери освіти і науки, наукової, науково-технічної діяльності, інноваційної діяльності в зазначених сферах, трансферу (передачі) технологій.</p> <p>Державне агентство з питань науки, інновацій та інформації України реорганізовано у Державне агентство з питань електронного урядування України (2014 р.), до предмету відання якого наукова діяльність не належить.</p>
Об'єкт правового регулювання	<p>1) науково-технічну сферу не визначено окремим об'єктом правового регулювання профільного закону. Виокремлено виключно наукову діяльність та науково-технічну діяльність як об'єкти правового регулювання, що відповідає назві нормативно-правового акту – «Про наукову і науково-технічну діяльність»;</p> <p>2) поняття «наукова діяльність» визначено як інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання нових знань та/або пошук шляхів їхнього застосування, основними видами якої є фундаментальні та прикладні наукові дослідження;</p> <p>3) науково-технічна діяльність є науковою діяльністю. Окремо виділено й такі види наукової діяльності, як науково-організаційна та науково-педагогічна;</p> <p>5) чітко сформовано мету профільного Закону, яка полягає у врегулюванні відносин, пов'язаних із науковою і науково-технічною діяльністю.</p>

попередніх періодів (1991–2010 рр.), коли сфера науки окремо не була виділена в якості предмету відання цього суб'єкта публічної адміністрації.

Для досягнення мети цього дослідження вважаємо доцільним вказати, що: сфера науки та сфера наукової діяльності нерозривно пов'язані; поняття «наукова діяльність» апіорі відображає процедурний аспект, тому що це вид діяльності; наповнення публічного адміністрування у сфері науки повинно стосуватись вибору змістовного наповнення наукових досліджень, пріоритетів наукового пошуку та дотримання вимог глобалізації, а публічного адміністрування у сфері наукової діяльності – забезпечення виключно належного впорядкування та створення умов для здійснення інтелектуальної творчої діяльності, що спрямована на одержання нових знань та/або пошук шляхів їхнього застосування.

З огляду на наявні підходи до публічного адміністрування, зазначимо, що наукова діяльність є об'єктом публічного адміністрування в межах тих суспільних відносин, які можуть бути впорядковані відповідно до норм законодавства за допомогою конкретно визначених форм, інструментів, методів та у визначеному порядку з метою забезпечення публічного інтересу. Проаналізувавши нормативно-правові акти, які тим чи іншим чином стосуються публічного адміністрування у сфері наукової діяльності, доходимо висновку, що наукова діяльність як об'єкт публічного адміністрування є цілісним утворенням, що структурно складається з таких елементів, як: а) суспільні відносини, пов'язані з провадженням наукової діяльності (наприклад, визначення порядку функціонування наукових установ); б) суспільні відносини, пов'язані зі створенням умов для підвищення ефективності наукових досліджень і використання їхніх результатів для забезпечення розвитку всіх сфер суспільного життя (напри-

клад, захист прав інтелектуальної власності на науковий результат); в) суспільні відносини, пов'язані зі створенням умов для провадження наукової діяльності (наприклад, забезпечення статусу суб'єктів наукової діяльності).

При цьому для досягнення найбільш ефективного результату з упорядкування наукової діяльності суб'єктами публічного адміністрування здійснюється: 1) виконавчо-розпорядча діяльність; 2) надання адміністративних послуг; 3) притягнення до адміністративної відповідальності; 4) забезпечення прав і свобод громадян; 5) управління об'єктами державної та комунальної власності, які використовуються для здійснення наукової діяльності.

Висновки. Підсумовуючи, можна стверджувати, що сфера наукової діяльності є самостійним об'єктом публічного адміністрування, яку слід відмежовувати від сфери науки. Встановлено, що наукова діяльність є об'єктом публічного адміністрування в межах суспільних відносин, які можуть бути впорядковані відповідно до норм законодавства за допомогою конкретно визначених форм, інструментів, методів та у визначеному порядку з метою забезпечення публічного інтересу. Наукову діяльність як об'єкт публічного адміністрування запропоновано розглядати як цілісне утворення, що структурно складається з таких елементів, як: а) суспільні відносини, пов'язані з провадженням наукової діяльності; б) суспільні відносини, пов'язані зі створенням умов для підвищення ефективності наукових досліджень і використання їхніх результатів для забезпечення розвитку всіх сфер суспільного життя; в) суспільні відносини, пов'язані зі створенням умов для провадження наукової діяльності. Доцільним є подальше дослідження специфіки інструментів публічного адміністрування, застосовуваних для впорядкування наукової діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки України : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 630 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/630-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.07.2021).
2. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26 листопада 2015 р. № 848-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> (дата звернення: 04.07.2021).
3. Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності : Закон України від 13 грудня 1991 р. № 1977-XII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1977-12/ed19911213#Text> (дата звернення: 04.07.2021) (втрагив чинність).
4. Питання Державного комітету України з питань науки і технологій : постанова Кабінету Міністрів України від 21 липня 1992 р. № 396 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-92-%D0%BF/ed19920721#Text> (дата звернення: 04.07.2021) (втрагив чинність).

5. Про внесення змін до Закону України «Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності»: Закон України від 1 грудня 1998 р. № 284-XIV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/284-14/ed19981222#Text> (дата звернення: 04.07.2021) (втратив чинність).

6. Про Положення про Міністерство України у справах науки і технологій: Указ Президента України від 23 листопада 1996 р. № 1121/96 / Президент України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1121/96#Text> (дата звернення: 04.07.2021) (втратив чинність).

7. Про Положення про Державний комітет України з питань науки та інтелектуальної власності: Указ Президента України від 13 серпня 1999 р. № 987/99 / Президент України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987/99#Text> (дата звернення: 04.07.2021) (втратив чинність).

8. Про Міністерство освіти і науки України: Указ Президента України від 7 червня 2000 р. № 773/2000 / Президент України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/773/2000/ed20000607#Text> (дата звернення: 04.07.2021) (втратив чинність).

9. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 13 грудня 1991 р. № 1977-XII. Дата оновлення: 3 серпня 2010 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1977-12/ed20100803#Text> (дата звернення: 04.07.2021) (втратив чинність).

10. Про утворення Державного комітету України з питань науково-технічного та інноваційного розвитку: Постанова Кабінету Міністрів України від 7 квітня 2010 р. № 290 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/290-2010-%D0%BF/ed20100714#Text> (дата звернення: 04.07.2021) (втратив чинність).

11. Про утворення Державного комітету України з питань науки, інновацій та інформатизації: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 липня 2010 р. № 598 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548-2010-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.07.2021) (втратив чинність).

12. Про затвердження Положення про Державний комітет України з питань науки, інновацій та інформатизації: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 липня 2010 р. № 675 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-2010-%D0%BF/ed20100721#Text> (дата звернення: 04.07.2021) (втратив чинність).

13. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України від 9 грудня 2010 р. № 1085/2010 / Президент України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1085/2010/ed20101209#Text> (дата звернення: 04.07.2021).

14. Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України: Указ Президента України від 8 квітня 2011 р. № 410/2011 / Президент України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/410/2011/ed20110408#Text> (дата звернення: 04.07.2021) (втратив чинність).

15. Про затвердження Положення про Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України: Указ Президента України від 8 квітня 2011 р. № 437/2011 / Президент України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/437/2011/ed20110408#Text> (дата звернення: 04.07.2021) (втратив чинність).

16. Деякі питання Міністерства освіти та науки України: Указ Президента України від 25 квітня 2013 р. № 240/2013 / Президент України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/240/2013#Text> (дата звернення: 04.07.2021) (втратив чинність).

17. Про затвердження Положення про Державне агентство з питань електронного урядування України: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 492 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/492-2014-%D0%BF/ed20141001#Text> (дата звернення: 04.07.2021).